

Του ΤΑΚΗ ΚΑΦΕΤΖΗ

Μες στην καλή χαρά του κατακαλοκαιριού, δυσανεξία όψιμου φθινόπωρου. Ξεπροβάλλει από παντού, κινείται σαν αμοιβάδα, κυριεύει αμάχητα σκέψεις και ψυχές, αλλάζει χρώματα του σκούρου και σχήματα του κακόμορφου, έρχεται από μακριά, υπόγεια, αθόρυβα, απροειδοποίητα.

Όλοι σχεδόν τη λένε με ένα όνομα: η κρίση. Χωρίς άλλο προσδιοριστικό. Έτσι εν γένει, η κρίση. Στα παλιότερα χρόνια πολλοί θα μίλαγαν για κρίση καθεστώτος. Θα την ονομάτιζαν με κάποια λέξη προκειμένου να την ορίσουν, να της δώσουν ένα νόημα, να σχεδιάσουν δράσεις γι' αυτήν, να φέρουν κάτι άλλο στη θέση της. Ήταν μια ακολουθία Πράξης που σήμερα μοιάζει να μην μπορεί να υπάρξει, και το μόνο που βασιλεύει, εδώ και στον κόσμο όλο, είναι ένα «Κακό» ήδη-εδώ κι ένα άλλο, χειρότερο, που μέλλει να έρθει: είναι τα επίχειρα του «τέλους της πολιτικής», τα *rescueria nuncupata* της θριαμβικής επέλασης της γυμνής οικονομικής εξουσίας έναντι πάντων και κατά πάντων, η συνέπεια του φετιχισμού αυτής της αδιαπέραστης και μη περαιτέρω αναγώγιμης μορφής που είναι το χρήμα.

«Εδώ η κρίση, εκεί η κρίση...»

Κυρίως, όμως, είναι η συνέπεια του φετιχισμού της κρίσης γύρω απ' αυτό και μέσα σ' αυτό το χρήμα-έκκεντρο σημείο αναφοράς και παραμορφωτικό κάτοπτρο του σημερινού κόσμου.

Οι απόπειρες εκλογίκευσης της «κρίσης» προσκρούουν στην καλειδοσκοπική μορφή της. Εμφανίζεται ως κρίση του πολιτικού και κατοπτρίζεται ως κρίση του οικονομικού πεδίου και αντιστρόφως, εκδηλώνεται ως διάχυτη κρίση του υλικού κοινωνικού δεσμού και συγχρόνως διαθλάται σε κρίση αξιακών και κανονιστικών προτύπων. Η εκδικητική επιστροφή της πολιτικής οικονομίας. Όμως και οι προβλέψεις για τις αιτίες της «κρίσης» και τη διάρκειά της υπονομεύονται από το παντού και το πουθενά της, από το ποτέ και το πάντα της, από το ανεξέλεγκτο των συνεπειών που έχει το πέταγμα μιας πεταλούδας στο Τόκιο ή το Λος Άντζελες, η επίθεση αυτοκτονίας ενός «μάρτυρα του Ισλάμ», μια έκθεση της Citigroup για το πετρέλαιο, για τα τρόφιμα, για το πώς τα πάει «η γυροβολιά του κεφαλαίου», για, για... Για

όσα τρέχουν ξέπνοα και δεν φτάνουν οι αστραφτεροί χαμάληδες των χρηματαγορών.

Κι εδώ; Περίπου τα ίδια. Αλλά κάπως αλλιώς (κι οι τρόποι είναι μερικές φορές πιο ουσιώδεις από την «ουσία» των πραγμάτων). Τα συμπτώματα της κρίσης εδώ έρχονται σχεδόν ακαριαία, σωρευτικά, με υπερβολή, θεαματικότητα, δραματικότητα. Όπως συμβαίνει με τόσα άλλα. «Δημόσια» και «ιδιωτικά». Ίσως λόγω ορθολογικού ελλείμματος και δεισιδαιμονικού πλεονάσματος. Τόσο «θησκευόμενος» λαός (στις έρευνες τουλάχιστον), δεν μπορεί, κάπου ανάμεσα στην προκατάληψη, την ειδωλολατρία και τη μοιρολατρία θα πορευτείται.

Είναι και οι περιστάσεις βέβαια που βοηθάνε σ' αυτό. Ήταν που ήταν «πουλημένοι οι πολιτικοί» (αυτό ξεκινά με τον «Κοσκωτά», είκοσι ακριβώς χρόνια πριν), ήρθαν και τα «πάμπερ» της Siemens και κορυφώθηκε αυτό το δίδυμο σύνδρομο του ευτελισμού των πάντων και του αυτο-ευτελισμού του «κοινού». Κι ό-

μως, όλοι το χαϊδεύουν. Γιατί άραγε; Επειδή έτσι το θέλουν; Κακομαθημένο αυτιστικό παιδί με διαρκή ανάγκη ετεροπροσδιορισμού; Γκρινιαρικό και αντικοινωνικό; Οι μετρήσεις τελευταία δείχνουν μια γενικευμένη απαισιοδοξία να «έχει πιάσει οροφή», όμως άλλες μετρήσεις δείχνουν ένα κοινό με σχεδόν μηδενική εμπιστοσύνη στην «κοινωνία», δυσπιστία απέναντι σε όλους και όλα, κυνισμό για τα πάντα, και πρώτα απ' όλα για τον εαυτόν του.

Οι μετρήσεις δείχνουν μια συνολική διττή κρίση πολιτικής και οικονομίας. Εκρηκτικό μείγμα, θα 'λεγε κανείς. «Τρίξει το σύστημα» και τα τοιαύτα. Για να συμβεί κάτι τέτοιο, αυτή η κρίση θα έπρεπε να αντικρίζεται στη σύζευξη των δύο «στιγμών» της μέσα σε έναν συνεκτικό ιστό κοινωνικών και πολιτικών πρακτικών βασισμένο σε μια εναλλακτική. Δύσκολο έως αδύνατο αυτό. Επί παραδείγματι, αυτό το κοινό που φτύνει τα πάντα και για τα πάντα, ούτε εκλογές θέλει (θα ήτο ίσως μία κάποια λύση για να επιτελεστεί εκείνο το

throwing the rascals out...), ούτε εγκαταλείπει τη «σιγουριά» του με τις αυτοδύναμες κυβερνήσεις (κι ας τις λαιδορεί, ή μάλλον επειδή τις λαιδορεί με γνήσια λούμπεν λόγια), ούτε βλέπει ένα κάποιο φως για να βγει από τη δυσανεξία και τη μιζέρια του.

Παπαγαλίζει την «κρίση», πλασιάζοντας έτσι την καθήλωσή του και το φόβο του μπροστά της, την κάνει δεύτερο δέρμα του, ψάχνει να τη βρει σαν να παίζει μίαν ατέλειωτη τυφλόμυγα μαζί της, εξακολουθεί να απαντάει όταν το ρωτάνε «ποιος είναι ο καταλληλότερος» και εξακολουθεί να απαντάει με τον ίδιο τρόπο, φορές φορές ρίχνει περιέργως ματιές στον κ. Τσίπρα (ίσως και γι' αυτό τα ποσοστά στο κόμμα του θυμίζουν λίγο κίνηση ανελευστηρία). Γενικώς, αυτό το κοινό μοιάζει να διατελεί σε μια κατάσταση διαρκούς ναυτίας. Μπορεί να είναι χρόνια πολλά τώρα σ' αυτή την κατάσταση, και να 'θέλε να ζήσει μέσα σε μια κατακλυσμική «κρίση» για να βρει λόγους και αιτίες της ναυτίας του. Επί του παρόντος, αυτό το ζευγάρι ναυτίας-«κρίσης» μοιάζει να χορεύει το σωτήριο walse ενός κόσμου που, κατά τα λοιπά..., στροβιλίζεται ανάμεσα στα κομμάτια του.

Πρωταθλητές στην απαισιοδοξία

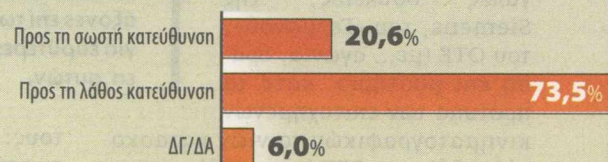
Σ' ένα μήνα οι Έλληνες ξανακαλύψαν τη σημαίνει διαφθορά, άκουσαν και πάλι υποσχέσεις για την πάταξη του φαινομένου της παράνομης χρηματοδότησης των κομμάτων από «μαύρα» ταμεία και... έπεσαν από τα σύννεφα με αφορμή την υπόθεση Ζίμενς.

Και όσοι είχαν καιρό ν' ασχοληθούν ήταν οι τυχεροί, αφού οι υπόλοιποι έπρεπε να αντιπαρεταθούν με την ακρίβεια και με τον καύσωνα, που άκουγαν εδώ και ημέρες να έρχεται έτοιμος να τους κατασπαράξει.

Το τελευταίο 2οήμερο του Ιουνίου και ενώ το θερμόμετρο με αφορμή την υπόθεση Ζίμενς ανέβαινε, η Metron Analysis έκανε μια πανελλαδική δημοσκόπηση για να καταγράψει τη διάθεση των πολιτών απέναντι στα κόμματα. Από τα επιμέρους στοιχεία, εύκολα διαπιστώνει κανείς ότι οι Έλληνες δεν είναι και τόσο αισιόδοξοι.

Στο ερώτημα «πόσο αισιόδοξος/η είστε για τα προσωπικά και επαγγελματικά σας σχέδια» το «όχι και τόσο» και το «καθόλου» αθροιστικά φτάνουν το 53,6%. Στο ερώτημα «πόσο αισιόδοξος/η είστε για

Γενικά θα λέγατε ότι τα πράγματα στη χώρα μας πηγαίνουν προς τη σωστή ή προς τη λάθος κατεύθυνση;

Γενικά πόσο αισιόδοξος/η είστε για την πορεία της χώρας μας;

την πορεία της χώρας μας», τα πράγματα είναι χειρότερα. Μόνο η απάντηση «καθόλου» συγκεντρώνει 46,2% ενώ αν προσθέσει κάποιος το «όχι τόσο» το ποσοστό φτάνει αθροιστικά το 78,7%.

Σύμφωνα με τους αναλυτές της Metron πρόκειται για νέο ιστορικό χαμηλό για τον λεγόμενο δείκτη αισιοδοξίας για την πορεία της χώρας. Το «πο-

λύ» και το «αρκετά» φτάνουν μόλις το 19,9% και είναι χαμηλότερα από το 20,4% που έλαβε τον περασμένο Μάρτιο στην ίδια έρευνα. Σε σχέση με πέρυσι η κατάσταση είναι πολύ χειρότερη αφού το ποσοστό είναι 10 ποσοστιαίες μονάδες χαμηλότερα.

«Γενικά, θα λέγατε ότι τα πράγματα στη χώρα μας πηγαίνουν προς τη σωστή ή προς

τη λάθος κατεύθυνση», είναι το άλλο ερώτημα από το οποίο, σύμφωνα με την ίδια έρευνα, προκύπτει η απαισιοδοξία για το μέλλον.

Προς τη σωστή κατεύθυνση πηγαίνουν τα πράγματα για μόλις το 20,6%, ενώ το 73,5% δηλώνει ότι πηγαίνουν προς τη λάθος.

Πρόκειται για το τρίτο διαδοχικό ιστορικό χαμηλό για τον δείκτη κατεύθυνσης των πραγμάτων στη χώρα, σύμφωνα με τους αναλυτές της εταιρείας ερευνών.

Σ' ό,τι αφορά τα προβλήματα, τόσο σε προσωπικό επίπεδο όσο και σε σχέση με τη χώρα, οι ερωτώμενοι προβάλλουν την ακρίβεια, την ανεργία και τα οικονομικά γενικότερα. Όταν κλήθηκαν να καταγράψουν με αυθόρμητες απαντήσεις το μεγαλύτερο προσωπικό πρόβλημα, τονίζουν το οικονομικό (26,9%) και ακολουθούν η ακρίβεια (23,6%) και η ανεργία (10,8%).

Σχεδόν αντίστοιχα είναι τα στοιχεία όταν καλούνται να καταγράψουν αυθόρμητα το κυριότερο πρόβλημα της χώρας. Η ακρίβεια είναι πρώτη (33,9%), ακολουθεί η οικονομία (28,7%) και τρίτη η ανεργία (18,4%).

Δικομματισμός και αναποφάσιστοι

Του ΤΑΚΗ ΘΕΟΔΩΡΙΚΑΚΟΥ*

Οι δημοσκοπήσεις αυτές της περιόδου δεν επιτρέπουν ασφαλή συμπεράσματα για την πορεία των εξελίξεων. Τα υψηλά ποσοστά αδιευκρίνιστης ψήφου δεν αφήνουν πολλά περιθώρια προβλέψεων για το αποτέλεσμα ενδεχόμενων εκλογών που θα γίνονταν σύντομα. Αυτό σημαίνει ότι δεν μπορούμε να είμαστε σίγουροι για το ποιος θα κέρδιζε ενδεχόμενες εκλογές ούτε και για το αν θα προέκυπτε κοινοβουλευτική αυτοδυναμία ή όχι. Ασφαλώς τα δύο κόμματα-πυλώνες του δικομματισμού έχουν πολύ χαμηλές συσπειρώσεις και δεν παρουσιάζουν καμία θετική δυναμική. Ωστόσο, όσο ο πολιτικός χάρτης των κομμάτων παραμένει ως έχει και δεν εμφανίζονται άλλες κυβερνητικές εναλλακτικές λύσεις τόσο, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, τα κόμματα του δικομματισμού θα έχουν τον πρώτο λόγο στην κατανομή των αναποφάσιστων ψηφοφόρων. Η κοινωνική ατζέντα θα συνεχίσει να κυριαρχεί με πρώτη προτεραιότητα την ανασφαλή οικονομική καθημερινότητα του μέσου πολίτη και πάνω σ' αυτήν θα κριθούν όλοι. Σε αυτό το πεδίο κυρίως θα κριθεί αν ο δικομματισμός θα συνεχίσει να είναι ένα λειτουργικό πολιτικό σύστημα ή αν θα χρειαστεί να προκύψει μια νέα μορφή, με νέες ισορροπίες στο πολιτικό σύστημα εξουσίας. Στην πολιτική και επικοινωνιακή ατζέντα βεβαίως περιλαμβάνονται υψηλές δόσεις από το σκάνδαλο Siemens, αλλά αυτό σε πρώτη ανάγνωση και μέχρι στιγμής δεν μεταβάλλει σημαντικά τους πολιτικούς συσχετισμούς. Δημιουργεί πάντως ένα καθολικό αίτημα των πολιτών για ουσιαστική διαφάνεια στη χρηματοδότηση των κομμάτων και των πολιτικών.

*Πολιτικός αναλυτής

Του ΓΙΩΡΓΟΥ
ΚΑΡΕΛΙΑ

Ερχεται κρίση, τη λύση θα δώσει ο «κανένας»;

Για να μπορεί μια χώρα να λέει ότι πορεύεται στοιχειωδώς καλά, πρέπει να συντρέχουν (τουλάχιστον) δύο προϋποθέσεις, πολύ γενικές. Πρώτον, η οικονομία της (οι περίφημοι δείκτες, αλλά και η κοινή αίσθηση) να βρίσκεται σε ανεκτό επίπεδο. Και, δεύτερον, το αίσθημα αισιοδοξίας των πολιτών της να βρίσκεται πάνω από τη μέση του πήχη. Αν συντρέχουν και τα δύο, τόσο το καλύτερο. Αλλά και το ένα από τα δύο φτάνει. Τι γίνεται, όμως, όταν σε μια χώρα απουσιάζουν και τα δύο;

Για να μην είμαστε υπερβολικοί, δεν είναι η πρώτη φορά που διαπιστώνουμε «τα χάλια της ελληνικής οικονομίας». Ούτε είναι η πρώτη φορά που η απαισιοδοξία αποτυπώνεται στη φράση «τίποτα δεν πάει καλά». Πρόκειται για τις συνήθειες υπερβολές, οι οποίες όμως δεν αποτύπωναν την πραγματικότητα. Φυσικά, σήμερα δεν εννοούμε αυτά.

Στα τελευταία 30 χρόνια η πορεία της χώρας ήταν κουτσά-στραβά ανοδική. Ακόμη κι όταν διαπιστώναμε ότι οι υποσχέσεις για «καλύτερες μέρες» ήταν παραπλανητικές, δεν τα βάφαμε μαύρα. Το βιοτικό επίπεδο ανέβαινε διαρκώς, όποιο κριτήριο κι αν χρησιμοποιούσες για να το μετρήσεις. Είναι η πρώτη φορά που όλα τα σημάδια περιγράφουν μια εικόνα εντελώς διαφορετική.

Φυσικά, θα ήταν στρεψόδικος όποιος δεν αναγνώριζε ότι αυτή η εικόνα οφείλεται στην εκτόξευση της τιμής του πετρελαίου και στην επιδείνωση του διεθνούς οικονομικού κλίματος. Και να σκεφθεί κανείς ότι η Ελλάδα αντιμετωπίζει αυτήν την κρίση ενταγμένη σε ένα ισχυρό κλαμπ (ευρωζώνη) με ένα πανίσχυρο νόμισμα. Γιατί, διαφορετικά, ποιος ξέρει πόσες υποτιμήσεις της δραχμής θα είχαμε κάνει για ν' αντιμετωπίσουμε την κρίση και τι αντίκτυπο θα είχαν στα λαϊκά στρώματα.

Εισαγόμενη, λοιπόν, εν μέρει η κρίση αυτή, αλλά και η εσωτερική κατάσταση δεν είναι άμοιρη ευθυνών για όσα συμβαίνουν. Ενα κύμα ασύδοτης κερδοσκοπίας σαρώνει τη χώρα. Υπό το πρόσχημα του ακριβού πετρελαίου, οι τιμές αλλάζουν κάθε μέρα, ανατρέποντας κάθε προγραμματισμό των οικογενειών. Σε μια στοιχειωδώς σοβαρή χώρα η κυβέρνηση και οι πολίτες θα έπρεπε να αντιδράσουν. Η πρώτη κινητοποιώντας κάθε ελεγκτικό μηχανισμό και σπάζοντας τη συγκρότηση καρτέλ και μονοπωλιακών καταστάσεων. Και οι πολίτες κινητοποιούμενοι με κάθε τρόπο. Εδώ τίποτα από τα δύο δεν γίνεται. Πελαγωμένη η κυβέρνηση μεταξύ της ελευθερίας της αγοράς και της κρατικής παρέμβασης, έχει καταφέρει μέχρι στιγμής μια τρύπα στο νερό. Και οι καταναλωτές, όλοι εμείς, με ελαστική καταναλωτική συνείδηση και ελάχιστη οργάνωση (πόσο αποτελεσματικό θα ήταν, για παράδειγμα, ένα καλά οργανωμένο μποϊκοτάζ σε προϊόντα με προκλητική αύξηση το τελευταίο διάστημα;), αδυνατούμε να παρέμβουμε εκεί που δεν μπορεί να παρέμβει το κράτος. Αρα, αδιέξοδο.

Δυο ματιές την εβδομάδα

Του ΓΡΗΓΟΡΗ
ΡΟΥΜΠΑΚΗ

Μαύρα μαντάτα στην αυλή γι' αλλού ανοίγει το πανί

Τα μαύρα μαντάτα δεν είναι αυτά που έλαβε από την Ηλεία ο Κώστας Καραμανλής. Είναι αυτά που έρχονται τούτες τις μέρες στο γραφείο του. Με φακέλους πλήρεις στοιχείων. Σφυγμομετρήσεων της κοινής γνώμης επί των πεπραγμένων του. Οι οποίες, σήμερα-αύριο, γίνονται στις εφημερίδες τίτλοι, υπότιτλοι και πίνακες, φωτιά και λάβρα.

Τρεις θητείες προσδοκούσε, ονειρευόμενος να σπάσει τα ρεκόρ των προκατόχων του. Τρεις θητείες γεμάτες, για να ξεπεράσει και τον Ανδρέα Παπανδρέου, του οποίου η κακή υγεία έκοψε στη μέση την τρίτη και απολαυστικότερη πρωθυπουργία.

«Μια του ψεύτη, δυο του κλέφτη, τρεις και η κακή του», θα του 'λεγε κι εκείνου η γιαγιά του, όπως έλεγε και η δικιά μας, για να αποφεύγει ό,τι θελκτικό πλην πονηρό και εν τέλει κολάσιμο. Του τα 'λεγε, δεν μπορεί, αλλά να που τα λόγια της πήγανε στον βρόντο, καθώς:

★ Η πρώτη θητεία ήταν των ανεκπλήρωτων υποσχέσεων - δηλαδή κατά τα συνήθη, σ' αυτόν τον τόπο των πληθωριστικών (και άρα μικρής αξίας) λόγων.

★ Η δεύτερη ήταν η αποκαλυπτική της αρπαχτής, αρχικώς διά των δομημένων ομιλών και εν συνεχεία του προκλητικού πλουτισμού διά των προμηθειών από τις μεγάλες δουλειές, της Siemens, του «Γερμανού», του ΟΤΕ (με... αγωνία, δράση και μυστήριο, κατά τα πρότυπα των επιτυχημένων

κινηματογραφικών ταινιών κατασκοπίας εδώ), του ΟΣΕ (των μεγάλων ταχυτήτων και των «ξεχασμένων» βαγονιών), και ποιος ξέρει τι άλλο θα βγει ακόμα.

★ Η τρίτη είναι η κακή, που μέχρι πριν από λίγους μήνες την έπιανε με το ένα χέρι, αλλά τώρα τού γυρίζει την πλάτη, σπρωγμένη μακριά από τους ψηφοφόρους που λένε «μέχρις εδώ, η κουζίνα έκλεισε, δεν σερβίρουμε άλλο».

Χάλια μαύρα. Και δεν είναι που απειλεί με επανάκαμψη ο αρχηγός του ΠΑΣΟΚ, τροπαιούχος κι αυτός, δις επίσης -έστω εντός των τειχών του κόμματος- αλλά διαρκώς αμφισβητούμενος, δέσμιος μιας πολιτικής άοσμης, άχρω-

μης και άγευστης. Είναι που βλέπει τον Κάρλο Παπούλια να φωνάζει στο προεδρικό μέγαρο τον Αλέκο Αλαβάνο και να του δίνει διερευνητική εντολή για τον σχηματισμό κυβέρνησης. Και νιώθει πιο μόνος και από τον Γιώργο Παπανδρέου.

Διότι η Αριστερά που ήξερε, η Αριστερά που αυτοπεριοριζόταν μεταξύ των ορίων της φθοράς και της αφαρισίας, η Αριστερά «μέσα ψυχή-έξω ψυχή» (κατά τον πλέον εύστοχο χαρακτηρισμό του Λαοκράτη Βάσση), έχει δώσει τη θέση της σε μια άλλη: την Αριστερά της διεκδίκησης της εξουσίας, την Αριστερά της ανασύστασης της κοινωνίας, την Αριστερά της αναδόμησης της δημοκρατίας. Αφήνει τη διαμαρτυρία για τη διαμαρτυρία κατά μέρος και προβάλλει απαιτήσεις, προθέτει πρόγραμμα και θέτει όλους όσοι την προσεγγίζουν πονηρά προ των ευθυνών

Με θέσεις και στόχους

Με την εμπειρία του 1989 υπό μάλης, αρνητική πέραν των προθέσεων όσων μετείχαν στις τότε διεργασίες, αυτή τη φορά η Αριστερά δεν έχει περιθώρια να αποτύχει: να γίνει σκαμνάκι της Ν.Δ., να δώσει και νέα ζωή στο ΠΑΣΟΚ, σε μια ιστορική περίοδο κατά την οποία η κοινωνία είναι πλήρης των προσφορών των δύο μεγάλων κομμάτων. Επεξεργαζόμενη πρόγραμμα στόχων -και όχι μόνο αρχών-, πρόγραμμα κυβερνητικών προτεραιοτήτων, ελπίζει να είναι έτοιμη στο τέλος του έτους, ώστε να καταθέσει στον πολίτη τις θέσεις της, να θέσει και τους άξονες επί των οποίων θα γίνει ο διάλογος για ευρύτερες συμπράξεις, όσων τις επιθυμούν επ' αυτών.

τους: «Πρόσεχε, θα σου κόψω το χέρι αν απλώσεις...».

Μεσημέρι στη Βουλή, και ο πρόεδρος της κοινοβουλευτικής ομάδας του ΣΥΡΙΖΑ, σ' ένα διάλειμμα της συνεδρίασης, καθαρίζει την πίπα του και μιλά με τον πιο φυσικό τρόπο για την προοπτική που ανοίγεται μπροστά της. Με αποπληστική ηρεμία. Να μην αριθμεί μεθαύριο δέκα-δεκαπέντε μέλη. Να έχει καμιά σαρανταριά και βάλει. Να μπλοκάρει επιτέλους τον δικομματισμό, άκαρπο πια έτσι κι αλλιώς, κι ύστερα να φύγει μπρος για μια καινούργια πλειοψηφία. Οχι οπαδική, να τρέχουν όλοι πίσω από έναν αρχηγό και να λιώνουν στα πόδια τους περιμένοντας τις εντολές ή την οργή του εναντίον των αδικών. Αλλά να πιάσουν οι ίδιοι οι πολίτες τη ζωή στα χέρια τους, να θρέψουν και να γιάνει η δημοκρατία, η καμένη και άσαρκη.

Ξέρει ότι χρειάζονται κι άλλοι σ' αυτό το εγχείρημα. Δεν αρκούν οι «λίγοι και καλοί». Και περιμένει. Να σπάσουν οι τοίχοι των σημερινών ηγεμονιών και να απελευθερωθούν οι δυνάμεις που θέλουν να τραβήξουν μπρος. Εύκολο, ίσως όχι. Μοιραίο, σίγουρα ναί.

Αν η σημερινή τάση συνεχιστεί (και όλα τα στοιχεία δείχνουν ότι αυτό θα συμβεί), τα επόμενα τουλάχιστον δύο χρόνια θα είναι ακόμη πιο δύσκολα. Δεν μπορεί να το κρύψει ούτε ο Αλογοσκούφης, που περιμένει μαύρο Σεπτέμβριο για πρώτη φορά εδώ και, τουλάχιστον, δέκα χρόνια. Η ύφεση χτυπάει την πόρτα της χώρας και είναι η πρώτη φορά που διαφαίνεται το τέλος μιας, σχετικά μακράς, «περιόδου ευημερίας», με την κρίση να χτυπάει πλέον όχι μόνο τα χαμηλά εισοδηματικά στρώματα. Εξ ου και η διάχυτη πλέον απαισιοδοξία.

Το χειρότερο όλων είναι ότι η απαισιοδοξία αυτή έχει μια διαφορά από τη συνήθη του παρελθόντος: την πεποίθηση ότι το πολιτικό σύστημα δεν μπορεί ν' αντιμετωπίσει την κατάσταση. Η απογοήτευση από την κυβέρνηση δεν μεταφράζεται, όπως συνέβαινε άλλοτε, σε εμπιστοσύνη προς την αντιπολίτευση. Η κατάσταση του ΠΑΣΟΚ δεν επιτρέπει κάτι τέτοιο. Αλλά και κυβερνητική λύση πέραν των δύο, γνωστών μέχρι σήμερα, κομμάτων εξου-

Ποια διαφάνεια;

Οι αποκαλύψεις στο σκάνδαλο της «Ζίμενς» θα επιφέρουν ουσιαστική εξυγίανση στα οικονομικά των κομμάτων; Μάλλον όχι. Τα δύο μεγάλα κόμματα σχεδόν δεν παραδέχονται το πρόβλημα (η Ν.Δ. καθόλου). Εξαγνίζονται σε μεγάλα λόγια, αντί να κάνουν μια πρώτη απλή κίνηση. Να δώσουν στη δημοσιότητα αναλυτικά τα έξοδα των τελευταίων εκλογών και να πουν από πού τα κάλυψαν. Από την άλλη, ανέκυψε το θέμα με τα οικονομικά του ΚΚΕ. Το ΚΚΕ δεν είναι κυβερνητικό κόμμα και, κατά τούτο, δεν μπορεί να μπαίνει στο ίδιο σουβάλι με Ν.Δ. και ΠΑΣΟΚ, που διαχειρίζονται κρατικό χρήμα. Ομως, η απάντηση ότι δεν δέχεται κανέναν έλεγχο, επικαλούμενο όσα συνέβαιναν σε ανώμαλες περιόδους, είναι, τουλάχιστον, ατυχής. Ενα κόμμα που δηλώνει ότι έχει επιχειρήσεις δεν πρέπει να δίνει λόγο στους ψηφοφόρους;

οίας δεν διαφαίνεται. Και, φυσικά, ο «κανένας» δεν μπορεί να δώσει καμία λύση.

Λένε ότι στην πολιτική δεν υπάρχουν αδιέξοδα ή ότι το κενό, αν υπάρχει, θα το καλύψει η φύση. Στη θεωρία έτσι είναι. Ομως, επειδή μια χώρα δεν κυβερνιέται μόνο με θεωρίες, το πολιτικό της σύστημα -αυτό που έχουμε μέχρι να βρούμε άλλο- καλείται ν' αντιδράσει. Να ξεπεράσει τη φάση των σκανδάλων και της σκανδαλολογίας (όχι να αγνοήσει και να θάψει δυσώδεις υποθέσεις, αλλά να αντιμετωπίσει κατάματα το πρόβλημα) και να αντικρίσει και τα άλλα προβλήματα, που ήρθαν και έρχονται απειλητικότερα.

Ρε Αλογοσκούφη, τι είναι αυτά που γράφει ο Ζορμπάς;